

Diktát

Život v jihočeských mlýnech v 18. století.

Mlýn stával obvykle na okraji vsi. Větrné mlýny, které byly hojně budovány od druhé poloviny 18. století, byly v jižních Čechách rozšířeny poměrně málo. Při potocích, řekách i pod hrázemi rybníků se daleko častěji stavěly vodní mlýny. Na panství jich bývalo hned několik.

Takový mlýn však nestál v každé vesnici, a proto venkované někdy museli s formanskými vozy naloženými obilím jezdit do sousední vsi. Každá vesnice náležela k některému z mlýnů.

Najednou se ale přihodilo, že se vesničané s mlynářem nepohodli. Pak naléhali na vrchnost, aby směli jezdit s obilím do jiného mlýna. Často se tak rozhořely ve vesnicích spory mezi mlynářem a poddanými, které končily ve většině případů před soudem.

Mlýny ve vesnicích nesloužily pouze k mletí obilí, ale protože zde docházelo k vzájemnému styku obyvatel, byly vedle krčmy či kostela i čilými společenskými centry. Mlynáři patřili často mezi vzdělané venkovské vrstvy. Psaní a čtení jim nečinilo větší potíže.

Koncem 18. století se v mlýnských usedlostech objevily první tištěné noviny. Ty často četli i sousedé, kteří se rádi seznamovali s novinkami, o nichž se v nich psalo.

Jazykový rozbor A

Na lodi, kterou otec pronajal, bylo místo pro deset lůžek, a protože by to byla pro nás samotné velmi drahá plavba, hledal další spolucestující, ač by bylo samozřejmě mnohem útulnější, kdybychom zůstali jen sami mezi sebou.

- Určete počet vět v souvětí a typ daného souvětí.
- Vypište z textu 1. větu vedlejší.
- Tuto větu vedlejší změňte na větný člen a zařaďte ho do věty řídící.
- Určete větné členy z textu: **a) na lodi, b) kterou.**
- Určete slovní druhy těchto slov: **a) spolucestující, b) ač, c) jen.**
- Ke každému z uvedených slov z textu napište 1 synonymum: **a) lod', b) drahá.**
- Vypište přísudek z poslední věty souvětí a určete u něj: osobu, číslo, způsob, rod a vid.

Jazykový rozbor B

Jistě jste už zpozorovali, jak člověk, který by mohl žít docela spokojeně, si nedá pokoj, dokud si nesežene nějaké starosti.

- Vypište jednotlivé věty v pořadí, jak jdou za sebou.
- Určete druh vypsáných vět.
- Určete z textu větné členy: **a) který, b) spokojeně, c) starosti.**
- Vypište holý přísudek 3. věty.
- Určete slovní druh těchto slov v textu: **a) už, b) žít, c) nějaké, d) starosti.**
- U slovesného tvaru **zpozorovali jste** určete všechny slovesné kategorie.

- Ke slovu **starost** uveďte 3 příbuzná slova.
- Vypište z textu ustálené spojení.
- Slovo **pokoj** užíjte v jiném významu.
- Ke slovu **jistě** utvořte antonymum.